

BOTVIDSBYGDEN

NR 1

MARS 2010

Påskliljan är en lökväxt i familjen amaryllisväxter. Påskliljan blommar från april till maj, det vill säga runt påsk, därav namnet. Den har en enda stor gul blomma på en cirka 40 till 50 centimeter hög stjälk.

Påskliljan härstammar från västra Europa, men har med människan senare spritts till så gott som alla delar av världen med ett för växten lämpligt klimat. Den ursprungliga vilda påskliljans blomma har en stjärnformad huvudkrona och en enkel bikrona, den s. k. trumpeten.

Inom trädgårdshandeln har det i dag förädlats fram hundratals olika sorter av påskliljor med varierande färg, form och blomningstid.

Källa: Wikipedia.

Botkyrka Hembygdsgilles styrelse 2010. Fr. vänster: Lennart Karlsson, Birger Sjöberg, Conny Sundqvist, Åke Palm, Märit Eriksson, Elwy Lindahl och Christina Lindé.

Årsmöte på Trädgårdstorp

MÅNDAGEN DEN 15 FEBRUARI 2010 hade Gillet årsmöte. Till ordförande för årsmötet valdes Hans Caroll och till sekreterare valdes Christina Lindé, följt av parentation över avlidna medlemmar under året. Därefter vidtog val av styrelse och övriga funktionärer. Läs mer om årsmötet på sidan 6.

En förteckning över de valda styrelse- och kommittéfunktionärerna finns på sidan 11 i detta nummer av Botvidsbygden.

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSVARIG UTGIVARE: Birger Sjöberg, Tel. 08-778 86 42

REDAKTION: Arne Mattsson, Tel. 08-530 371 16

Edi Marhold, Tel. 08-778 29 45

TRYCK: Typografiska Ateljén AB, Tumba

Sista manusdag för bidrag till nr 2 2010 är den 14 sep. 2010.

Text: INGRID AVELIN

En tillbakablick - ett halvsekel!

□□□ Då jag efter något år i Gillet kom med i styrelsen anade jag inte att detta arbete skulle vara många år!

Senare då kassörs- och sekreterarsysslorna delades upp hade jag hand om medlemmarna, något som jag också haft gädje av, man lär känna många på det sättet.

Så småningom köpte vi Trädgårdstorp och det gällde att tillsammans bygga upp detta nya område. Det krävde mycken tid och mycket arbete, dansen blev lidande men vi kämpade på och vi kunde snart ha vår första julmarknad - inuti det gamla gods-magasinet, som vi köpt och byggt upp.

Vi hade då en annan hund, Tuss och jag kom plötsligt på att han borde vara hungrig - men ej!! han ville inte ha någon mat - När jag tittade bortåt korvkiosken stod Nisse Sandin där och skrattade! - Jag förstod!

Vid denna tid var medlemsantalet lågt - men tack vare kurser, som vi själva åke på och som vi höll kom fler och fler intresserade av såväl Trädgårdstorp som av dansen och roligt hade vi också.

På den tiden samlades vi också till trekampstävlingar inom Stockholms Distriktet något som bidrog till gemen-

skap både inom föreningen och distriktet. På möten och kurser träffade vi många från andra föreningar.

Genom distriktsarbete har jag lärt mig en hel del. Det tog tid, men är inget jag vill vara utan. På Distriktets Jubileumsfest i höstas träffade jag många av dem som var med då. Roligt!

Tiden gick och så småningom stod Gillet utan ordförande vid ett årsmöte! Då måste du ta det sa man!! Jag sa faktiskt nej, men när jag den kvällen åkte hem var jag ordförande.

Det har dock varit ett intressant jobb. Det som någon annan ej vill göra måste man ta itu med antingen man vill eller inte. Det är inte bara att hålla i klubban på möten, men liksom allt annat som man inte kan, får man lära sig, och det är ju inte fel.

Jag är glad över alla mina år i Gillets styrelse, men det allra roligaste är nog alla år med barnen! Få se nu vad jag gör med all tid! Jag behöver inte titta i kalendern för att bestämma en resa eller träff.

Jag tackar för jätteroliga år i Gillets styrelse och önskar vår nya ordförande Birger Sjöberg all lycka till!

Julgransplundring för stora...

Text: Christina Lindé

Lördagen den 16 januari låg Trädgårdstorp i vacker vinterskrud, marschallerna lyste upp vintermörkret och Gillets medlemmar var inbjudna till julgransplundring.

Trivselkommittén bjöd på värmande glögg och mingel. Därefter blev det goda pajer med sallad och till efterrätt glass och en härlig fruktsallad.

Dans och lekar varvades med sång och en klurig frågetävling om årtal på viktiga händelser ända från 1505, då Leonardo da Vinci målade "Mona Lisa".

Granen kastades ut och Julbocken kom med påsar till alla.

Ett stort tack till trivselkommittén för en jättetrevlig kväll.

Foto: ovan, Enar Albertsson

Foto: nedan, Kjell Hplmberg

och små...

Foto: Linnea Eriksson

På söndagen den 17 januari hade Bodil och Märilt inbjudit till julgransplundring för våra barnbarn. Där bjöds på mycket trevligt. Saft och bullar, dans med Torbjörn till Arnes trio (Arne, Magnus och Marjatta), fiskdamm och så till sist kom tomten med godispåsar. En lyckad dag tyckte både barn och vuxna. ☐

Årsmötet den 15 februari 2010

36 medlemmar kom till Gillets årsmöte. En av punkterna på dagordningen gällde val av styrelse.

Ingrid Avelin avgick efter 14 år som ordförande och 49(!) år i styrelsen. Hon avtackades med present och "presentkort" på upplevelse i Globen.

Till ny ordförande valdes Birger Sjöberg. Ny suppleant i styrelsen efter Arne Mattsson blev Lennart Karlsson.

I kommittéerna var det i de flesta fall omval som gällde. En ny kommitté har bildats: Ingrid Avelin, Christina Lindé och Torbjörn Palm valdes till museiansvariga.

När mötet avslutats bjöds på smörgåstårta som Märít Eriksson och Christina Lindé gjort. Gott!

Eva-Britt Wernborn överlämnade Svenska Foldansringens förtjänsttecken till Elsie Karsbrink.

Till slut presenterade Elwy Lindal kvällens överraskning: Det blev underhållning av Botkyrkarevyartisten Mats Blomberg i rollen som "Gunnar" samt vacker sång av Cecilia Blomberg och Sofia Redmo. □

Vid pennan: Karin Holmberg

Eva-Britt Wernborn överlämnade Svenska Foldansringens förtjänsttecken till Elsie Karsbrink.

Mats "Gunnar" Blomberg i aktion

Sofia Redmo och Cecilia Blomberg. Samtliga foton: Kjell Holmberg.

□□□ Vi har fått bilder från Gillets vänner i Houston. "Glöggbilden" är tagen på folkdansarnas julmarknad i Galveston. De övriga är från deras Luciafirande i Houston. Hälsningar Karin och Kjell □

Häxor, påsksmällare och påskeldar

□□□ I Djursholm vid 1940-talets mitt fanns en folksed, att tidigt på påskdagens morgon samlades alla ungdomar i samhället för att "springa häxa". Utrustningen var den klassiska häxklädseln så gott det nu var möjligt. Schaletter på huvudet, röda näsor, svärtade ögonbryn och märken i pannan, brokig klädsel, ett par gamla skor och helst en kvast med en gammal kaffepetter dinglande framtill. Från 4-5 till 13 år eller mer sprang alla ungarna i en eller flera flockar från hus till hus och skrek i korus: "Glaad påask, glaad påask!" Naturligtvis skedde det för gotternas skull och för att det var roligt att klä ut sig. Seden är tydligen minst en mansålder gammal i denna kant av Stor-Stockholm.

Denna sed att springa påskkäring tycks anars mest förekomma i västra Sverige. Den

hör nog närmast hemma i det från gammal folktro mera frigjorda borgerliga skiktet i städer och större samhällen. Seden synes också nödvändigt ha till förutsättning, att den gamla tron på verkliga häxor, som kunde skada och som man på olika magiska sätt skyddade sig mot, inte längre inger någon respekt. I den meningen är seden att springa påskkäring snarast en dyning i skämtets form av den gamla vilt svallande och allvarliga häxtron - en folktro, som genom oskickliga och dogmatiska ledare under 1600-talets slut drev många oskyldiga gamla gummor till dödsstraffet.

Det har sålunda varit allvarligare en gång med påskens häxtro än vad vi nu nästan kan fatta. 1600-talets fruktansvärda häxförföljelser är en mörk fläck i vår historia. Men då häxprocessernas orsaker i kyrklig djävulsförkunnelse och folklig hysteri så småningom avslöjades av klarseende män, sjönk också häxtron undan allt mer. Upplysningstidevarvets nyktra och kritiska syn betydde härvid mycket.

Den gamla föreställningen om häxsabaten har till oss kommit från kontinenten, där den var känd redan på medeltiden. Dess bakgrund är ju att finna i den kristna kyrkans djävulstro. Häxorna troddes fara till Blåkulla till Den Ondes sabbat på natten till skärtorsdagen och de kom åter natten till påskdagen.

Under hela denna tid iakttog man en hel del skyddsmagi. Alla redskap och grytor skulle tagas in, särskilt ugnsrakan, grisslan

Forts. på nästa sida...

Påskkäringar i våra dagar.

och kvasten, som var häxornas fordon till Blåkulla. Människornas bostäder, djurens stallar, dynghögen, brunnen, sädeshögarna och ibland själva marken skyddades under denna tid med kors eller stål eller bådadera. Nordiska museet förvarar i sina samlingar en liten grupp föremål, som ger ett påtagligt exempel på den gamla häxtron. Sakerna har tillhört en värmländsk torparhustru, som år 1720 angivits av en tolvårig flicka för att hon några dagar före påsken skulle ha fört henne till Blåkulla. Det föranstaltades en undersökning, som ledde till att Elin och tio misstänkta av häradsrätten blev dömda och insattes på Örebro slott. Landshövding Conrad Ribbing ingrep emellertid, visade att bekännelserna framtingats genom svält och tortyr och gav häradsrätten en skarp varning. Detta visar att upplysningen blivit större bland ledande personer jämfört med ett halvt sekel tidigare. De ting från denna "häxas" arsenal, som nu förvaras i Nordiska museet, har antagligen på ett avgörande sätt bidragit till den fällande domen inför häradsrätten. De kallas sedan gammalt "Kapten Elins trolltyg" och består av sex olika saker. Ett horn av nötkreatur har ett hål borrarat tvärs igenom spetsen. Det kallas vanligen "Kapten Elins smörjehorn". Vidare finns en höns- eller tuffot, där ena klon saknas, en lös björnklo, en bit av ett kranium, ett litet benstycke med inskurna hål, som skulle kunna beteckna en döds- skalle, samt slutligen en käpp, något mer än en aln lång, med tre uppträdda skinnbitar. Om denna käpp och skinnbitarna anger de upplysningar, som följt med föremålen att de "skall av henne ha begagnats dels såsom ridhäst vid hennes Blåkulla-färder dels såsom så kallad mjölkhare".

Dessa föremål är ju på sitt sätt unika. De har år 1864 överlämnats till Statens historiska museum från Göta hovrätt, där de väl sålunda förvarats sedan häxprocessen på 1700-talets början. Nog vittnar de på sitt sätt om en fattig människas vidskepliga försök att vinna makt över sin omgivning. Det är också denna gamla häxtro som ligger bakom skjutningen eller påsksmällarna och påskeldarna.

Man har kartlagt påskeldarnas förekomst vid 1800-talets slut och funnit, att de då förekom inom ett begränsat område, från nordvästra Skåne till Värmland och från västligaste Östergötland och mittdelen av Småland till kusten i väster. Sporadiskt finner man påskeldar också i Sörmland, sydöstra Småland och på Öland.

Påskeldarna brändes av ris och gamla torrfuror, som samlats i en stor rund hög. Ju högre denna var desto bättre. Kunde man komma över en tjärtunna och placera den i eldens topp, var det särskilt fint. Småpojckarna började med att dra ihop småris och skräp. Ett vanligt material var "smalariset" d.v.s det överblivna riset efter allt löv, som fåren ätit under vintern. Senare på dagen kom vanligen äldre pojkar och drängar och bar på bålet större torra träd och grenar.

Innan byarna sprängts genom skiftet, tändes ofta påskelden på byns gemensamma lekplats, ofta någon kulle med en plan yta där man kunde dansa. På kvällen samlades man så vid elden, hemmagjorda krutsmällare slängdes in i elden, man sköt lösa skott med pistoler och bössor och så skämtade man och dansade, ibland höll man "påskvaka" till ljusan dag. ◻

Källa: Årets fester av Albert Eskeröd

Styrelsens och kommittéernas sammansättning 2010

Ordförande: Birger Sjöberg. **Sekreterare:** Elvy Lindahl. **Kassör:** Märit Eriksson

Vice ordförande: Conny Sundqvist. **Vice sekreterare:** Christina Lindé

Styr.suppleanter: Lennart Karlsson, Åke Palm

Revisorer: Ulrica Nilsson, Birgitta Wahlholm.

Rev.suppleanter: Arne Eriksson, Bodil Nordström.

Kommittéerna

Dans & Musik

Conny Eklund
Sonia Albertsson
Marjatta Bathon

Dräkt & Slöjd

Christina Lindé
Elsie Karsbrink
Ann-Mari Asterhag

Red. Botvidsbygden

Arne Mattsson
Edi Marhold

Hembygdskommitté

Ingrid Söderlund
Sven-Gunnar Broström
Lars-Gunnar Lindström
Lotta Nordholm
Sten Jonsson
Birgit Roos

Arkivarier

Ingrid Söderlund
Karin Holmberg

Museiansvariga

Christina Lindé
Torbjörn Palm
Ingrid Avelin

Trädgårdstorps- kommitté

Hans Jägare
Bo Lindgren
Åke Palm
Birger Sjöberg
Edi Marhold
Torbjörn Palm

Trivselkommitté

Birgitta & Kjell Wahlholm
Karin & Kjell Holmberg

Pressombud

Ellinor Palm
Arne Mattsson

Uthyrningsgruppen

Siv Sahl
Åke Palm
Lena Blomster
Christina Lindé
Karin Mattsson

Valborgskommitté

Susanna Persson
Birger Sjöberg
Asta Lindgren

Midsommarkommitté

Ann-Catrin + Lars Ax
Märit Eriksson
Torbjörn Palm
Susanna Persson
Birger Sjöberg

Julmarknadskommitté

Christina Lindé
Karin Mattsson
Ann-Mari Asterhag

Ombud till Folkdans- ringen Stockholm

Styrelsen

Ombud till Vuxenskolan

Styrelsen

Ombud till Sthlms läns Hembygdsförbund

Styrelsen + L-G Lindström
Lars-Erik Hultman

Förtjänsttecken- kommitté

Ellinor Palm
Lars Ax
Arne Mattsson
samt 3 st från styrelsen

Valberedning: Karin Mattsson, Ann-Catrin Ax och Hans Caroll

Tel: 08-530 362 62

Tel/Fax 08-530 208 53

E-post: info.fkb@gmail.com

Däldvägen 1, 147 33 Tumba

OKQ8 Bilverkstad

www.botkyrkabilservice.se

**EV REKLAM &
SPORT AB**

MC-kläder och tillbehör

Erik Vehmas

Sadelmakarvägen 11A

Box 529, 146 33 Tullinge

Telefon 08-778 53 21

Telefax 08-778 53 25

E-mail: info@reklamochsport.se

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER

LÖGRINN VVS

ALLT INOM VVS

John Eriksson
Rörmokare

Tel: 076-8606676

Jägarstigen 50, 144 37 Rönninge

Innehar F-skattebevis

**Fira Valborgsmässoaftonen
på Trädgårdstorp**

Vi tänder brasan ca kl. 20.15
Vårsånger. Vårtal. Kaffeservering.
Varm korv. Lotterier. Fiskdamm.
Du Gillare, vi behöver arbetskraft.
Arbetsdag den 17 april är inplanerade.
Kontakta: Birger Sjöberg, tel. 778 86 42.